

ILMIY TADQIQOTNING ZAMONAVIY METODLARI

Boltaboyeva Umida Sobitxonovna

Namangan davlat pedagogika instituti

Pedagogika nazariyasi va tarixi mutaxassisligi 1-bosqich magistranti

E-mail: umifdasharipova2288@gmail.com

Ilmiy rahbar: Qambarov Abdujabbor Bohroliyeovich

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19648755>

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada ilmiy tadqiqot metodlarining nazariy asoslari, ularning tasnifi va zamonaviy turlari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy metodlarning ilmiy izlanish samaradorligini oshirishdagi o‘rni va ahamiyati yoritiladi.*

***Kalit so‘zlar:** ilmiy tadqiqot, metod, nazariy metodlar, empirik metodlar, statistik tahlil, AKT, modellash, interdisiplinar yondashuv*

***Аннотация:** В статье рассматриваются теоретические основы методов научного исследования, их классификация и современные виды. Также анализируется значение современных методов в повышении эффективности научных исследований.*

***Ключевые слова:** научное исследование, методы, теоретические методы, эмпирические методы, статистический анализ, ИКТ, моделирование, междисциплинарный подход*

***Abstract:** This article analyzes the theoretical foundations of scientific research methods, their classification, and modern types. It also highlights the importance of modern methods in improving the effectiveness of scientific research.*

***Keywords:** scientific research, methods, theoretical methods, empirical methods, statistical analysis, ICT, modeling, interdisciplinary approach*

KIRISH

Hozirgi davrda jamiyat taraqqiyoti ilm-fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi bilan uzviy bog‘liqdir. Har qanday sohada muvaffaqiyatga erishish ilmiy asoslangan yondashuvni talab etadi. Shu bois ilmiy tadqiqot metodlari tizimi doimiy ravishda takomillashib bormoqda.

Ilmiy tadqiqot metodlari yangi bilimlarni hosil qilish, mavjud bilimlarni tekshirish va rivojlantirishga xizmat qiluvchi usullar majmuasi hisoblanadi. Zamonaviy sharoitda an’anaviy metodlar bilan bir qatorda innovatsion metodlardan foydalanish ilmiy izlanishlarning samaradorligini oshirmoqda.

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to‘plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

Ilmiy tadqiqot metodlari ilmiy bilish jarayonining asosiy vositasi bo‘lib, ular orqali obyektiv haqiqatni anglash va izohlash amalga oshiriladi.

Metodlar quyidagi asosiy guruhlarga ajratiladi:

Nazariy metodlar – ilmiy bilimlarni umumlashtirish va tizimlashtirishga xizmat qiladi. Ularga tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, abstraksiyalash hamda modellash kiradi.

Empirik metodlar – real jarayonlarni bevosita kuzatish va tajriba asosida o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, kuzatish, eksperiment, so‘rovnoma va intervyu usullarini o‘z ichiga oladi.

Statistik metodlar – to‘plangan ma’lumotlarni qayta ishlash, umumlashtirish va tahlil qilish imkonini beradi hamda natijalarning ishonchliligini ta’minlaydi.

Taqqoslash metodlari – obyekt va hodisalar o‘rtasidagi o‘xshashlik va farqlarni aniqlashga xizmat qiladi.

Zamonaviy ilm-fan rivoji yangi metodlarning shakllanishiga sabab bo‘lmoqda. Ular ilmiy izlanishlarni tezlashtirish va aniqligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan metodlar – elektron bazalar, onlayn so‘rovnomalarda va statistik dasturlar orqali katta hajmdagi ma’lumotlarni tezkor qayta ishlash imkonini beradi.

Modellash metodi – real jarayonlarning soddalashtirilgan modelini yaratish orqali ularni o‘rganishga xizmat qiladi.

Eksperimental metodlar – zamonaviy texnik vositalar asosida yuqori aniqlik bilan amalga oshiriladi.

Interdisiplinar metodlar – turli fanlar kesishmasida olib borilib, murakkab muammolarni hal etishda samarali hisoblanadi.

Kontent-tahlil metodi – matn va hujjatlarni tizimli tahlil qilishga qaratilgan.

Case-study metodi – aniq bir holatni chuqur o‘rganish asosida xulosa chiqarishga xizmat qiladi.

Monitoring va diagnostika metodlari – jarayonlarni muntazam kuzatish va baholash orqali natijalarni aniqlaydi.

3. Zamonaviy metodlarning ilmiy izlanishdagi ahamiyati

Zamonaviy metodlardan foydalanish ilmiy tadqiqot samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ularning ahamiyati quyidagilarda namoyon bo‘ladi:

ilmiy natijalarning aniqligi va ishonchliligini oshiradi;

vaqt va resurslarni tejaydi;

keng qamrovli va chuqur tahlil imkonini beradi;

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to‘plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

innovatsion fikrlashni rivojlantiradi;
natijalarning amaliy ahamiyatini kuchaytiradi.

XULOSA

Ilmiy tadqiqotning zamonaviy metodlari ilm-fan taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi. Nazariy, empirik va statistik metodlarning zamonaviy texnologiyalar bilan uyg‘unlashuvi ilmiy izlanishlar sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Kelgusida ushbu metodlarning yanada takomillashuvi ilmiy tadqiqotlar samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois tadqiqotchilar zamonaviy metodlarni chuqur o‘rganishlari va amaliyotda qo‘llashlari zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. G‘ulomov S.S. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi. Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
2. Bekmurodov A.Sh. Ilmiy izlanish asoslari. Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
3. Creswell J.W. Research Design. SAGE, 2018.
4. Kumar R. Research Methodology. SAGE, 2019.
5. Bryman A. Social Research Methods. Oxford, 2016.
6. Saunders M. va boshqalar. Research Methods for Business Students. Pearson, 2020.